

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Тан Цзіньюй на тему:

**«Шубертіанство як традиція камерно-вокального виконавства ХІХ–
першої половини ХХ століть: історико-стильовий підхід»**

на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»

з галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації
проведено на кафедрі інтерпретології та аналізу музики

Харківського національного університету мистецтв

імені І.П. Котляревського

«26» червня 2026 року, протокол № 14

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертацію присвячено вивченню шубертіанства як усталеної європейської камерно-вокальної традиції, яка й досі не отримала належного теоретичного осмислення. Творчість Ф. Шуберта мислиться в межах пропонованого дослідження не лише як унікальне явище музичного романтизму, а й як виконавський феномен, що визначив подальший розвиток європейської камерно-вокальної культури та забезпечив спадкоємність інтонаційно-образних моделей художнього мислення у європейському та світовому мистецтві. Саме з цього художнього фокусу виходить шубертіанство як багатошарове явище, що охоплює:

- композиторську поетику митців ХІХ-ХХ ст.;
- виконавську традицію та її модифікації у другій половині ХІХ-ХХІ ст.;
- комунікативні стратегії, що трансформують простір камерно-вокального спілкування у ХХ-ХХІ ст.

Багатоплановість шубертіанства охоплює розмаїття музично-естетичних і культурологічних вимірів: романтичну естетику інтимної суб'єктивності; інтонаційно-семантичні моделі репрезентації психологічних станів; лірико-драматичний синтез поетичного й музичного текстів; специфіку вокальної фрази як носія емоційної драматургії; виконавську рецепцію та традицію інтерпретації Lied у ХХ столітті; а також модерністські й постмодерністські міждисциплінарні прочитання, що пропонують нові онтологічні обрії для осмислення творчості Ф. Шуберта. поняття «шубертіанство» не отримало належного системного опису. З одного боку, питання його генези та вжитку у науковій традиції не має однозначної атрибуції та чітко встановленого автора поняття. Воно поступово сформувалося як означення феномену рецепції, інтерпретації та культурного впливу творчості Ф. Шуберта й закріпилося в німецькому музикознавстві кінця ХІХ – початку ХХ століття, коли постала потреба описати унікальний вплив шубертівської пісні на європейську музичну свідомість. Подальше системне розгортання цієї теми ґрунтується на фундаментальних музикознавчих працях, які сформували сучасне бачення природи шубертівської Lied та її ролі в європейській художній культурі.

Не менш важливою джерельною основою залишається збірник «Шуберт і шубертіанство» під редакцією Г. Ганзбурга (1994), що відображає ранній етап формування української традиції осягнення феномена та окреслює коло виконавських і аналітичних підходів, властивих кінцю ХХ ст.

Отже, *актуальність* пропонованої теми дослідження шубертіанства зумовлена необхідністю:

- переосмислення у ХХ-ХХІ ст. історичної місії Ф. Шуберта як фундатора традиції цієї традиції;
- усвідомлення шубертіанства як унікального культурно-естетичного феномена, який поєднує інтонаційну психологію, поетичну семантику, виконавську драматургію та філософію;
- інтерпретації шубертіанства у широкому музикознавчому, культурологічному та інтерпретологічному контекстах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконана на кафедрі інтерпретології та аналізу музики згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. Її зміст відповідає комплексній темі «Когнітивне музикознавство: парадигматика музичної творчості в актуальних запитах історії» (протокол Вченої ради №5 від 29.12.2022). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського (протокол №3 від 27.10.2022) та уточнено на засіданні Вченої ради (протокол №10 від 28.05.2026).

Мета дослідження – обґрунтувати шубертіанство як феномен у композиторській та виконавській творчості ХІХ – ХХ ст.

Об'єктом дослідження є камерно-вокальна лірика в системі композиторської творчості ХІХ – ХХ ст., **предметом** – шубертіанство як традиція композиторської та виконавської творчості.

Матеріалом дослідження є:

є нотні тексти камерно-вокальної лірики композиторів ХІХ–ХХ ст. – *Ф. Шуберта* (6 пісень і 3 вокальних цикли), камерно-вокальні цикли «Мірти», «Любов поета», «Любов та життя жінки», «7 пісень на вірші Єлизавети Кульман» *Р. Шумана*; *піснеспіви Й. Брамса, солоспіви українських композиторів М. Лисенка, Я. Степового, К. Стеценка, С. Людкевича, В. Барвінського*; вокальні монологи китайських композиторів *Сяо Юмея, Чжао Юаньрєня, Цінчжу; Хуан Цзи, Лю Сюєаня; Хе Лютіна, Чєнь Тяньхе, Хуан Юнсі*;

-виконавські версії піснеспівів обраних композиторів – Елізабет Шварцкопф, Луїз Маршалл, Яна Бостріджа, Барбари Бонні, Дітріха Фішера-Діскау, Джессі Норман, Анжеліки Кірхшлагер, Діни Дурбін, Рене Флемінг, Андреа Бочеллі, Джанет Бейкер, Діани Дамрау, Еліни Гаранчі, Бенджаміна Аппля. Йонаса Кауфмана, Джойс ДіДонато, Еллі Амелінг, Елеанор Стебер, Фріца Вундерліха, Бориса Гмірі, Зої Гайдай, Оксани Петрусенко, Єлизавети Чавдар, Тетяни Веркіної, Павла Кармалюка, Елізабет Тернбулл, Галини Сухорукової, Лариси Руденко, Діани Петриненко, Клавдії Радченко, Ольги

Фенюк, Софії Соловій, Шень Яна, Чжао Юаньрєня, Дільбер Юнус, Чєнь Цзузе, Чжан Цюань, Чжан Чжан, Ляо Чан'юна, Чжоу Сяоянь, Чжан Чаохуєя, Ши Іцзе, Хуан Лу.

Методологічну основу дослідження становлять історичний, жанровий, стильовий, культурологічний, інтерпретологічний, психологічний і гендерно-інтерпретативний підходи, що дозволяють комплексно розглянути феномен шубертіанства у його композиторському та виконавському вимірах.

Психологічний аналіз спрямований на виявлення внутрішньої динаміки образу, тоді як гендерний підхід дає змогу простежити, яким чином тембр, виконавська манера, тип вокальної артикуляції та драматургічна концепція впливають на репрезентацію суб'єктивності. Гендерно-інтерпретативний підхід базується на дослідженнях Ю. Ніколаєвської (Ніколаєвська, 2020), яка обґрунтувала когнітивно-інтерпретативний підхід, В. Гіголаєвої-Юрченко, яка розробляє позиції гендерного виконавства (Гіголаєва-Юрченко, 2008), Юань Сінь (Юань Сінь, 2022), яка напрацювала позиції гендерно-інтерпретативного аналізу на матеріалі барокових опер, зокрема – Г.Ф. Генделя. В контексті пропонованого дослідження *гендерно-інтерпретативний підхід* позначимо як такий, що передбачає дослідження й інтерпретацію музичного твору крізь призму гендерних смислів, ролей і моделей ідентичності, закладених у тексті (музичному та поетичному), а також актуалізованих у виконавській практиці.

Теоретичну базу дисертації складають наукові праці авторів з таких питань:

- *мистецтво романтизму та естетика салону* – О. Антонєць; С. Анфілова; Н. Беліченко; О. Белоброва/Мурга; А. Бергсон; В. Жаркова; І. Іванова; Л. Ігнатова; В. Нечепурєнко; Т. Никонєнко; Б. Павліченко; Ю. Панченко; О. Рощєнко; Л. Рудницький; I. Bent; Henri Bergson; D. Chesney; C. Dahlhaus; G. Gruber; Amelia Mason; Charles Rosen; Mary Smart; S. Tallentyre; N. Zaslav;

- *композиторська творчість доби романтизму* – Ф. Шубєрта (В. Манчук; Ж. Німенська; О. Садовнікова; С. Шчитікова; Ю. Щєрбаков; W. Bodendorf; L. Bodley; O. Deutsch; D. Fischer-Dieskau, C. Gibbs; M. Hirsch; V. Howe; L. Kramer; S. McClary; B. Newbould; L. Suurpää; S. Youens); Р. Шумана (Г. Ганзбург; І. Іванова; Н. Інюточкіна; J. Clark; Ted Libbey; D. Neumeier; E. Sams); Й. Брамса (Я. Котєнко; L. Botstein; H. Colles; E. Crass; H. Deiters; A. Diimling; A. Ehrmann; Geiringer Karl; S. Kross; M. Kalbeck; Fl. May; T. Nelson; M. Schmidt; B. Sherman; Hans-Dieter Wagner);

- *творчість українських композиторів* – Т. Булат; Ван Сіге; Л. Горєлік; П. Гунька; А. Калєніченко; Г. Карась; Л. Кияновська; О. Козарєнко; О. Коєнда; Л. Корній; Т. Лазанська; І. Лісун; С. Людкєвич; Р. Мисько-Пасічник; І. Романюк; Л. Соловей; Л. Старицька-Черняхівська; О. Таранченко; Ю. Чєкан, Л. Шаповалова; С. Ябковська;

- *вокальне мистецтво і виконавство* – В. Гіголаєва; Б. Гнидь; Н. Говорухіна; О. Горєлік; Н. Гребєнюк; О. Грицюк; О. Дуда; Т. Мадишева; О. Стахєвич; І. Цурканєнко; J. Parsons; J. Potter; Ділінар; Чжоу Сяоянь; Чу Сяолі, У Хун Юань;

- *інтерпретологія, виконання та методологія аналізу твору* – О. Александрова; Н. Варавкіна-Тарасова; О. Григор'єва; Л. Деркач; Д. Євтушенко; Т. Мадишева; В. Москаленко; Ю. Ніколаєвська; Ю. Радкевич; Б. Сюта; А. Хуторська; І.Цурканенко; Ю. Чекан; Чжівей Чжоу; Л. Шаповалова; О. Щербань; Юань Сінь; I. Bostridge.

Наукова новизна очікуваних результатів дослідження полягає в тому, що шубертіанство вперше розглядається як цілісний надстильовий феномен культурної пам'яті та культурний код європейської музичної традиції.

У дисертації уперше:

- обґрунтовано його значення не лише як сукупності стильових ознак творчості Ф. Шуберта, а як системи художніх смислів, інтонаційних моделей і ціннісних орієнтирів, що визначають розвиток камерно-вокальної музики ХІХ–ХХІ ст.;
- феномен шубертіанства представлено як модель композиторсько-виконавської творчості ХІХ – першої половини ХХ ст. (Р. Шумана, Й. Брамса, М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, Сяо Юмея, Лю Сюеаня, Чень Тяньхе, Цзян Дінсянь, Хуан Юнсі);
- простежено його трансформації в різних національних, композиторських контекстах і виконавських практиках; виявлено роль шубертіанства як універсальної традиції музичного мислення у творчості співаків ХХ ст.

Окремі аспекти наукової новизни позначені наступними позиціями:

- розумінням шубертіанства як *естетичного та світоглядного феномена*, що виріс із романтичної парадигми і став маркером певного типу музичного мислення та культурним кодом камерності й психології світовідчуття;

- міждисциплінарному прочитанні шубертіанства, трактуванні Lied як простору інтонаційної суб'єктивності, що сформував окремий виконавський канон інтерпретації у ХХ столітті;

- аналізі салонності як *філософії буття та художнього мислення*, що формує окрему онтологічну модель, та її презентації як механізму трансформації романтичної ідеї індивідуалізму в соціально-комунікативну форму.

Отримало подальший розвиток:

- презентація можливостей гендерно-інтерпретативного аналізу в межах напряму порівняльної інтерпретології.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в концептуалізації феномена шубертіанства та створенні доказової бази для запровадження поняття в термінологію сучасного музикознавства. Матеріали дисертації можуть бути використані в лекційних курсах з історії та теорії культури, історії музики, навчальних дисциплінах з історії вокального мистецтва, аналізу та музичної інтерпретації, у практичній діяльності співаків, мистецтвознавців та культурологів, залучатись для а також для подальшого наукового дослідження з проблематики шубертіанства.

Апробація результатів дослідження здійснювалася на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського. Основні положення роботи були оприлюднені у виступах на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: III м/н науково-творча конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 13-14.02.2023, онлайн); IV м/н науково-творча конференція «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 14.02.2024, онлайн); м/н науково-творча конференція наукового проекту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (11-12.02.2025); м/н науково-творча конференція наукового проекту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (18-19.02.2026).

Структура роботи. Структура дисертації, виклад матеріалу і оформлення здійснені відповідно до вимог, що пред'являються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Робота складається зі Вступу, трьох Розділів з підрозділами та пунктами, Висновків, Списку використаних джерел і Додатків. Загальний обсяг дослідження становить 214 сторінок, з них основного тексту – 177 сторінок, Список використаних джерел – 173 позиції, з них іноземними мовами – 65, зокрема китайською – 9 найменувань; список використаних аудіозаписів – 58 найменувань.

Публікації. Основні положення роботи відображені в 3 публікаціях – статтях в спеціалізованих наукових виданнях категорії «Б», затверджених МОН України, напрям «мистецтвознавство».

1. Тан Цзіньюй (2025). Шубертіанство в музичній культурі XIX–XX століть як культурний код європейської камерно-вокальної традиції. *Аспекти історичного музикознавства*. Вип. XL (40). 154-169. DOI 10.34064/khnum2-40.08.

https://aspekty.kh.ua/vypusk40/aspekt_40_8_154-169Jinyu.pdf

2. Тан Цзіньюй (2025). «Салонність» як філософія та естетика композиторської творчості XIX ст. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*. Вип.77. 296-313 DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum1-77.16>

https://intermusic.kh.ua/vypusk77/PROBL77_16-296-313Jinyu.pdf

3. Тан Цзіньюй (2026). Пісні Ф. Шуберта: гендерно-інтерпретативний аналіз. *Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти*. Вип.78. 135-153. DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum1-78.07>

https://intermusic.kh.ua/vypusk78/pro78_7_135-153TangJinyu.pdf

Характеристика особистості здобувача. Тан Цзіньюй отримала повну вищу освіту у Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського у 2022 році за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво. Навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського у період 01.10.2022 – 30.09.2026 на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (науковий керівник – доктор мистецтвознавства, професор НІКОЛАЄВСЬКА Ю. В.).

Оцінка мови та стилю дисертації Дисертація написана українською мовою, є грамотною, містить достатньо чіткі стильові орієнтири, спеціальну термінологію. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувався принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Тан ЦЗІНЬЮЙ у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на базі кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Дисертація Тан ЦЗІНЬЮЙ на тему «Шубертіанство як традиція камерно-вокального виконавства ХІХ–першої половини ХХ століть: історико-стильовий підхід», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, є ґрунтовним, інноваційним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

У даному дослідженні шубертіанство у європейській, українській та китайській камерно-вокальній музиці постає як динамічна художня система композиторства та виконавства, що здатна змінюватися відповідно до соціокультурних мистецьких потреб, національного контексту та комунікативних умов. Зміст дисертації відповідає визначеній меті; поставлені здобувачкою завдання повністю розв'язано, основні положення дисертації мають наукову новизну.

Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Зміст дисертації повністю відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво.

Результати дисертації пройшли апробацію на 4 науково-практичних конференціях, основні положення відображено у 3 наукових публікаціях.

2. Викладене дозволяє дійти висновку про те, що дисертація Тан ЦЗІНЬЮЙ на тему «Шубертіанство як традиція камерно-вокального виконавства ХІХ–першої половини ХХ століть: історико-стильовий підхід», має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної сфери музичного мистецтва в Україні. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій

раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію Тан ЦЗІНЬЮЙ на тему «Шубертіанство як традиція камерно-вокального виконавства ХІХ–першої половини ХХ століть: історико-стильовий підхід», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було проведено на кафедрі інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського.

Головуюча на публічній презентації наукових результатів дисертації:

В.о. завідувача кафедри інтерпретології
та аналізу музики ХНУМ імені
І.П. Котляревського,
доктор мистецтвознавства, професор,
академік Академії наук ВШ України

Людмила ШАПОВАЛОВА